

LINGÜÍSTICA

Es publica el primer gran diccionari de la traducció

L'obra compila el corpus de traductors i traduccions catalanes més rellevants de tots els temps

Amb un miler d'entrades, el *Diccionari de la traducció catalana* repassa la feina de centenars de traductors i dona a conèixer una part fins ara desconeguda de la llengua i la cultura catalanes.

SÍLVIA MARIMON

BARCELONA. "Tot neix d'una curiositat personal per conèixer qui és aquesta figura petita que apareix en tots els llibres", explica Montserrat Bacardí. Ella és, juntament amb Pilar Godayol, la directora del *Diccionari de la traducció catalana* (Eumo Editorial), el primer que repassa la història de la traducció catalana de tots els temps fins al 1950. Aquestes dues professores de traducció han fet durant deu anys una activitat quasi detectivesca amb l'objectiu de rescatar de l'oblit aquesta figura pràcticament invisible que és el traductor. Han volgut incloure'ls tots: l'únic requisit era haver traduït una obra.

La tasca de Bacardí i Godayol ha estat ingent: el diccionari conté un miler d'entrades amb dades biogràfiques, la valoració de les traduccions i la bibliografia completa de les obres traduïdes al català. No és tan sols un llistat de qui ha traduït, sinó

D'ABADAL A ZANNÉ
El *Diccionari de la traducció catalana* recull la feina de deu anys de Montserrat Bacardí i Pilar Godayol.

ACN

Inèdits

Els descobriments del diccionari

● El primer 'Ulisses'

El dramaturg Joan Francesc Vidal Jové va fer la primera traducció de l'*Ulisses* de James Joyce a Espanya el 1966. És una feina excepcional que va fer amb l'ajuda del seu gendre, professor de la Universitat de Newcastle, però que va quedar al calaix de l'editorial AHR.

● Secretàries amb un secret

Rosa Elias i Cornet, gran lectora i autodidacta, va treballar com a se-

cretària de Francesc Macià. Amb l'esclat de la guerra va haver d'exiliar-se i es va convertir en l'autora de les primeres traduccions de Jules Verne al català.

● El gran desconegut

Joan Costa i Costa va traduir per afició infinitat de poemes, obres teatrals en tots els idiomes i textos musicats de Bach, Brahms, Mozart i Bartok que han cantat bona part de les corals del país.

de com i per què. De vegades, la fortuna ha donat una pista que ha permès saber qui hi havia darrere de cada nom. "Teníem el nom del germà d'Eugeni d'Ors, Josep Enric d'Ors i Rovira, però ens faltava la data de la seva mort. Al final, per atzar, l'editorial tenia l'adreça d'un dels seus hereus, que entusiasmats ens en va explicar la història", explica Bacardí.

Visualitzar l'obra dels traductors més prestigiosos, com Trinitat Carner, Josep Maria de Sagarra o Carles Riba –gran traductor dels clàssics, que es poden llegir a la *Col·lecció Bernat Metge*, que l'ARA acosta als lectors–; donar relleu a la important tasca d'alguns traductors en un moment determinat, com els germans Montoliu; presentar una faceta desconeguda d'intel·lectuals com el polític Jordi Solé i Tura; recuperar les traductores, i inventariar algunes traduccions inèdites o anònimes, com el *Decameró* medieval, han estat els objectius del diccionari. "Sense traducció no existiria el català", assegura contundent el lingüista Joaquim Mallafré. Durant anys "la traducció ha estat l'escola de molts escriptors i ha servit per crear un model literari català", conclou.

ara la Bernat Metge

Cada dia un personatge ens explica quin és el seu autor clàssic preferit. Avui l'actriu Sílvia Bel tria Plaute.

Sílvia Bel

"Vaig arribar a Plaute quan llegia llibres per als cecs de l'ONCE"

Plaute és a la comèdia d'embolics el mateix que Sòfocles a la tragèdia grega. Sense un text com el de l'*Amfitrió*, Shakespeare no hauria pogut escriure *El somni d'una nit d'estiu* i Howard Hawks no tindria ni la meitat de gràcia. Encara ara, els més baixos productes televisius conserven el germen de les seves magnífiques trames d'embolics. "És una obra divertidíssima –diu Sílvia Bel, entusiasmada per les històries de suplantacions que

s'hi barregen-. Hi vaig arribar fa uns quants anys, quan feia la carrera. En el meu temps lliure guanyava uns quartos llegint llibres per als cecs de l'ONCE i els enregistrava en cintes de casset. Així és com em va caure a les mans". Potser pels efectes de l'experiència o potser perquè amb la seva veu ho té tot guanyat, assegura que el millor per introduir-se al món de Plaute és veure un bon muntatge de l'*Amfitrió*. I, si algú se sent intimidat per l'antiguitat de Plaute, recorda que pot començar llegint les esplèndides adaptacions que Molière va fer del seu teatre.

"ELS DEÚS, ALS HOMES, ENS FAN ANAR COM PILOTES"

PLAUTE

CITACIÓ EXTRETA DE L'AUREA DICTA'

Un subscriptor, un centre

A quina escola regalen la Bernat Metge?

- **Lluís Torres Roig (dissenyador gràfic)**
CEIP Beniuere de Castellbisbal.
- **Caterina Teixidó Argelich (professora de llengua a l'IES Pompeu Fabra de Badalona)**
Escola Ponent de Terrassa.
- **Rosa Maria Grabalosa Guerra (mestra de primària)**
Institut Busquets i Punset de Sant Hilari Sacalm.
- **Josep Guillen Viñas (administració local)**
IES L'Arboç del Penedès.
- **Noemí Bosch Garcia (diplomada en Empresarials)**
Col·legi Públic d'Alcanar.
- **Benjamí Rodrigo Alexandre (empleat públic)**
La Nostra Escola Comarcal de Picassent (País Valencià).
- **Enric Martí Marrasser (mestre)**
Escola Font d'en Fargas d'Horta (Barcelona).
- **Montserrat Icart Garcia (filòloga)**
Col·legi del Sagrat Cor de Barcelona.
- **Pere Arbell Brugarola (funcionari)**
La Bressola d'El Soler (el Rosselló).
- **Diego Solà Garcia (estudiant)**
IES Bellulla de Canovelles.